
Розділ 7 РЕЦЕНЗІЇ

Part 7 REVIEWS

■ УДК 378.013.42.091.212-054.6:316.614.5] (049.32)

Н. О. Максимовська, доктор педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки, Харківська державна академія культури, м. Харків
maksimovskayas8@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-3028-5727>

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ РЕФЛЕКСІЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Рецензія на монографію: Білик О. М. Соціалізація іноземних студентів в освітньо-культурному середовищі вищого навчального закладу України : монографія / О. М. Білик. — Харків : Майдан, 2016. — 336 с.

Н. О. Максимовская, доктор педагогических наук, доцент кафедры социальной педагогики, Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ РЕФЛЕКСИИ СОЦИАЛИЗАЦИИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ

Рецензия на монографию: Билык Е. Н. Социализация иностранных студентов в образовательно-культурной среде высшего учебного заведения Украины : монография / Е. Н. Билык. — Харьков : Майдан, 2016. — 336 с.

N. O. Maksymovska, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Social Pedagogy, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

SOCIAL-PEDAGOGICAL REFLECTIONS OF INTERNATIONAL STUDENTS SOCIALIZATION

Monograph Review: Bilyk O. M. Socialization of International Students in Educational and Cultural Environment of an Institution of Higher Education in Ukraine : Monograph / O. M. Bilyk. — Kharkiv : Majdan, 2016. — 336 p.

Глобалізаційні процеси сучасного суспільства зумовлюють нові вимоги до підготовки фахівців з вищою освітою, котрі мають бути готовими самостійно приймати рішення в складних ситуаціях, брати відповідальність за власні вчинки, бути відкритими до співробітництва, мобільними, постійно навчатися та відчувати себе впевнено у віртуальному просторі. Інтернаціоналізація є однією з провідних характеристик

сучасної вищої освіти, важливим завданням для кожного навчального закладу. У цьому контексті саме навчання іноземних громадян набуває особливого значення для закладів вищої освіти України, водночас актуалізує проблему забезпечення якості професійної підготовки іноземних студентів, яку складно реалізувати, не приділяючи належної уваги як професійному становленню, так і особистісному розвиткові представників іноземної молоді в процесі підготовки конкурентоспроможних фахівців для закордонних країн. Успішність підготовки фахівців, затребуваних на сучасному міжнародному ринку праці, багато в чому залежить від гармонійності їх соціалізації в освітньому процесі. Отже, проблематика соціалізації іноземних студентів у нетрадиційному для них освітньому середовищі вищого навчального закладу України має значний науково-практичний потенціал. Саме соціалізаційні аспекти підготовки іноземних студентів у системі вищої освіти України дотепер не набули ґрунтового розгляду в соціально-педагогічному дискурсі, ця проблематика потребувала суттєвішого осмислення, що й зумовило здійснення дослідження, яке рецензується.

Монографія О. М. Білик є однією з перших спроб вирішення наукової проблеми соціалізації іноземних студентів у соціально-педагогічному аспекті. Мета — охарактеризувати сутність і специфіку соціалізації іноземних студентів у соціокультурному просторі сучасної України, обґрунтувати теоретичні та методичні засади соціально-педагогічного супроводу цього процесу в освітньо-культурному середовищі вищого навчального закладу. Зокрема автор приділяє особливу увагу таким питанням: розкриття особливостей соціалізації в соціокультурному просторі інформаційного суспільства, визначення специфіки соціалізації студентської молоді, виявлення особливостей іноземних студентів як об'єкта соціалізації в цьому просторі в умовах сучасної України, обґрунтування освітньо-культурного середовища вищого навчального закладу як фактора соціалізації іноземних студентів, обґрунтування соціальності іноземних студентів як результату соціально-педагогічного супроводу їх соціалізації.

Актуальність тематики й наукова цінність рецензованої монографії зумовлені необхідністю трансформації наукових підходів до соціалізації іноземних студентів у соціокультурному просторі інформаційного суспільства, необхідністю підвищення ефективності їх соціалізації в країні навчання та невизначеністю її теоретичних засад; потенціалом освітнього середовища вищого навчального закладу як фактора соціалізації іноземних студентів та відсутністю теоретичних і методичних засад її соціально-педагогічного супроводу в цьому середовищі.

На нашу думку, структура рецензованої праці зумовлена логікою дослідження, достатньо обґрунтована та цілком відбиває його зміст. У пер-

шому розділі автор докладно аналізує трансформації соціокультурного простору інформаційного суспільства, які зумовлюють суттєві зміни в процесі соціалізації (актуалізація медіа- та кіберсоціалізації, зростання ролі самовиховання та саморозвитку особистості). Автор зауважує, що сучасний соціокультурний простір характеризується такими ознаками, як: глобалізація культури на всіх її рівнях через інтеграцію національних культур в єдину світову; універсалізація культурних цінностей, що зумовлює співіснування багатьох національних культур, збереження культурної ідентичності; посилення ролі діалогу культур у ствердженні загальнолюдських цінностей; розмитість кордонів і віртуалізація сучасного соціокультурного простору, що надає нових можливостей комунікації та розвитку особистості, водночас негативно впливаючи на її психічний стан. На думку О. М. Білик, у цьому контексті соціалізація набуває специфічних ознак, зростає роль людини за одночасної активізації соціокультурних процесів у суспільстві; змінюється значення факторів соціалізації: посилюється вплив засобів масової комунікації, соціальних спільнот, які формуються в глобальній мережі, і самої глобальної мережі; відбувається освоєння віртуальної реальності, яка опредмечується через діяльність людини в подальшому, змінює канали передачі соціального досвіду, трансформує соціалізаційні можливості людини, способи її творчої самореалізації; класичне розуміння поняття соціалізації як процесу засвоєння, відтворення та розвитку особистістю зразків поведінки, соціальних норм і цінностей, психологічних настанов розширюється завдяки розвитку інформаційної культури.

Крім того у першому розділі проаналізовано специфіку соціалізації студентів як соціальної групи. Так, на думку автора, у соціокультурному просторі інформаційного суспільства змінюється роль агентів соціалізації студентської молоді, зокрема зменшується значення сім'ї, культурних установ, вищих навчальних закладів, водночас посилюється роль сучасних засобів масової інформації, особливо інтернету, що потребує набуття студентами в процесі соціалізації готовності до професійної та особистісної самореалізації в соціокультурному просторі інформаційного суспільства. Студенти мають змогу не обмежуватися національним простором й вибудовувати комунікацію з представниками різних культур, носіями різних цінностей, отже, мають неабиякі можливості для реалізації діалогу культур, роль якого в процесі соціалізації значно зростає.

Автор констатує, що на початку свого перебування в соціокультурному просторі України іноземні студенти не можуть реалізувати соціальну суб'єктність у зв'язку з тими проблемами, які постають перед ними, тому є сенс розглядати їх як об'єкт соціалізації. Українське суспільство зацікавлене в тому, щоб вони успішно оволоділи соціаль-

ною роллю, мали спроможність та бажання брати участь у соціокультурному житті українського соціуму, дотримували вимог українського законодавства, засвоювали цінності української культури для успішної життєдіяльності в країні, реалізації мети свого перебування — здобуття якісної професійної освіти.

У другому розділі ґрунтовно проаналізовано освітнє середовище вищого навчального закладу, яке автор пропонує розглядати як освітньо-культурне та визначає як важливий фактор іноземних студентів соціалізації. Крім того, цей розділ містить також визначення специфіки процесу соціалізації іноземних студентів на основі аналізу сучасних психолого-педагогічних досліджень, що акцентують на вивченні проблем їх підготовки. Як стверджує автор, специфіка соціалізації іноземних студентів в освітньо-культурному середовищі ВНЗ України полягає в тому, що вони вже соціалізовані в соціумі рідної країни, а в країні навчання знову зазнають впливу всіх складових соціалізації, але відбувається це в контексті нової, не відомої їм культури в процесі нових соціальних відносин з представниками інокультурного соціуму. Отже, їх соціалізація відбувається у формі акультурації в процесі міжкультурної комунікації. Зважаючи на характеристики іноземних студентів, соціалізація котрих відбувається в нетрадиційному освітньо-культурному середовищі, у цьому процесі реалізуються їх професійне становлення та соціальний розвиток з одночасним долученням до нової культури, засвоєнням її цінностей і традицій, подоланням «культурного шоку», О. М. Білик виокремлює два аспекти такої соціалізації: міжкультурний та професійний, які взаємопов'язані та взаємозумовлені. Автор зауважує, що подолання проблем, котрі виникають у процесі соціалізації іноземних студентів в освітньо-культурному середовищі ВНЗ, забезпечується соціально-педагогічним супроводом, який репрезентує сукупність прийомів, методів і форм, спрямованих на гармонізацію соціалізації іноземних студентів, є ефективним видом соціально-педагогічної діяльності, орієнтованим на підвищення продуктивності соціалізації іноземних студентів в освітньо-культурному середовищі ВНЗ України. Отже, у другому розділі рецензованої монографії автор виокремив теоретичні засади соціально-педагогічного супроводу соціалізації іноземних студентів: визначення специфіки процесу соціалізації іноземних студентів у соціокультурному просторі інформаційного суспільства; обґрунтування освітнього середовища вищого навчального закладу як освітньо-культурного для іноземних студентів і виокремлення компонентів його структури; визначення сутності та складових соціально-педагогічного супроводу соціалізації іноземних студентів.

Третій розділ містить наукове обґрунтування моделі соціально-педагогічного супроводу соціалізації іноземних студентів в освітньо-

культурному середовищі вищого навчального закладу України, докладну характеристику її компонентів, обґрунтування соціальності цих студентів, яка є результатом соціально-педагогічного супроводу. Запропонована О. М. Білик структурно-функціональна модель соціально-педагогічного супроводу соціалізації іноземних студентів характеризується єдністю таких компонентів: суб'єкт-об'єктний (суб'єкти і об'єкти супроводу); концептуально-цільовий (мета, завдання, методологічні підходи до проектування та реалізації технології соціально-педагогічного супроводу, принципи, нормативно-правова база, соціально-виховні умови, чинники); середовищний компонент (структура освітньо-культурного середовища ВНЗ), змістовно-технологічний (зміст, напрями, етапи, форми й методи роботи), результативний (критерії та рівні сформованості соціальності іноземних студентів). Саме в цьому розділі автор визначив методичні засади соціально-педагогічного супроводу соціалізації іноземних студентів: урахування чинників і соціально-виховних умов ефективності цього супроводу; обґрунтування Центру міжкультурної комунікації та соціальної інтеграції іноземних студентів як осередку діяльності координаційної групи, що реалізує супровід; методів і форм соціально-педагогічної діяльності з представниками освітньо-культурного середовища ВНЗ (семінари, конференції, круглі столи, тренінги, майстер-класи, педагогічні майстерні) стосовно підвищення ефективності соціалізації іноземних студентів; визначення форм координаційних зв'язків із представниками соціокультурного простору України (зустрічі, бесіди, екскурсії, фестивали); застосування форм і методів безпосередньої соціально-педагогічної діяльності з іноземними студентами щодо реалізації супроводу (віртуальні екскурсії, тренінги, культурні асимілятори, вечори, арт-терапія, віртуальні майстер-класи, соціокультурні проекти, віртуальне ознайомлення з майбутньою професією, презентації, бесіди, круглі столи, творчі зустрічі, інтернет-конференції, вебінари, створення екранного продукту тощо).

Отже, наукова новизна одержаних результатів полягає саме в тому, що в рецензованій праці О. М. Білик науково обґрунтовано теоретичні й методичні засади соціально-педагогічного супроводу соціалізації іноземних студентів, який реалізується в нетрадиційному для них освітньо-культурному середовищі вищого навчального закладу України й уможливорює забезпечити підвищення ефективності соціалізації іноземних студентів, котрі перебувають у соціокультурному просторі України з метою здобуття високоякісної професійної освіти. Рецензована монографія має не тільки теоретичне значення, а й практичну цінність і може бути цікавою та корисною для науковців, фахівців-практиків, які забезпечують вирішення проблем іноземних студентів у соціокультурному просторі сучасної України.

Слід зауважити, що монографія містить чіткий та послідовний виклад суті проведеного дослідження, обґрунтованість і достовірність її основних положень забезпечуються доцільністю застосування методів аналізу теоретичного матеріалу й багаторічним практичним досвідом автора щодо організації освітнього процесу іноземних студентів у вищому навчальному закладі України.

Як підсумок зазначимо, що монографія О. М. Білик є самостійним завершеним дослідженням, яке має важливе значення для подальшого розвитку теорії та методики соціалізації студентської молоді в соціокультурному просторі інформаційного суспільства.

Надійшла до редколегії 16.10.2017 р.